

Een e-mail naar de archivaris

Door ing. R.Beijk

Wat een e-mail naar onze archivaris zoal tot gevolg kunt hebben lees u in dit verhaal. Onze heer Ronald de Mes archivaris bij wie wij terecht kunnen voor vragen over alles wat met de KPM te maken heeft maakte deze woorden waar toen hij onderstaande mail van A. Notenboom ontving. Gewend om op de brug zo snel mogelijk acties te ondernemen zette hij de telegraaf op volle kracht richting de juiste personen om de vragen te beantwoorden gesteld in de onderstaande e-mail.

“Zeer geachte heer de Mes,

Mag ik u het volgende meedelen, een kleine bloemlezing over mijn vrijetijdsbesteding....

Ik ben geboren in het jaar waarin de meeste fraaie stoomschepen van de KPM het leven lieten onder de snijbranders; 1959. Heb dan ook de echte tijd van de stoommachine niet meegemaakt, echter groeide ik op in een tuinderij, zonder stoomketel, maar ieder jaar liet mijn vader als tuinder een Schotse scheepsketel komen voor het grondstomen.

Dit veroorzaakte dat ik op mijn derde in de strenge winter van 62 op 63 stoomliefhebber werd en in mijn latere vrijetijdsleven mij ging bekwamen in de praktijk van zuigerstoommachines. (Maar ook van stoomketels). Ik ben al jaren (30) vrijwilliger in het Stoomgemaal Medemblik maar ben ook meetinstrumentenrestaurateur (manometers en vacuummeters) voor stoominstallaties, stook ook de stoomketel in het gemaal Medemblik, en zelfs soms op stoomsleeboten.

Ik maak zelfs nu nog indicateurdiagrammen van museaal in bedrijf zijnde zuigerstoommachines, reken de vermogens uit, als hulp voor zuinig brandstofverbruik en afstelling kleppen en schuiven.

Mijn bijzondere voorliefde voor stoommachines is in de eerste plaats de Lentz-kleppen-stoommachine in de scheepvaart en de gelijkstroomzuigerstoommachine in het walbedrijf.

Ik weet dat de KPM DE maatschappij was met de meeste Lentz-Kleppen-zuigerstoommachines, helaas kom ik hier geen enkele goede foto van tegen (ik ben GEEN verzamelaar maar een echte praktijk-technicus).

Om deze reden wilde ik u vragen of er misschien in uw vereniging mensen zijn die iets weten over foto,s van Schotse ketels (of andere ketels) en Lentz-Kleppenmachines.

Een oud-oom van mijn vader aan de TH-Delft heeft zeer veel van deze machines ontworpen en een oom van mijn moeder heeft als machinist bij de KPM gevaren (heette Harthoorn, dat was in de periode 1903 tot zo rond 1931).

Ik ben benieuwd of er iemand mij helpen kan, en ik dank u bijzonder voor de te nemen moeite!

Veel succes toegewenst met uw vereniging.”

Met vriendelijke groeten van:

A.Notenboom

Het antwoord laat zich raden: er verscheen op de website een oproep van de archivaris met de volgende tekst: We hebben bij de oud KPMers zelfs leden - stoom freaks - die de Lentzkleppenkar als model bouwen en één die er een boek over heeft geschreven, en die zal zeker contact met je zoeken[...]

Als je als oud KPMer dit bericht onder ogen krijgt ben je wel moreel verplicht contact te zoeken.

Er komt een telefoongesprek tot stand met iemand die je nog nooit heb gezien of van hebt gehoord. Met een stortvloed van woorden en vakkennis praat hij over stoommachines, stoomketels, manometers, vakuummeters, indicateurdiagrammen, vooral van het merk Schaefer und Budenberg (bij vele van onze WTK's bekend). Je bent dan verrast van zoveel parate kennis over de stoomtijd van vroeger. Hij vertelde dat het begon in 1979 als hobby met het eiken repareren en restaureren van inmiddels 7450 meet-instrumenten.

Hij raakt niet uitgepraat over het merk "Schaefer und Budenberg" en voelt zich de laatste erfgenaam van de reeds gesloten vestigingen in Nederland van dit merk, hij prijst de Pruisische degelijkheidstraditie en probeert dit voort te zetten bij het repareren van deze meetinstrumenten. De 116 prijzen die "Schaefer und Budenberg" tussen 1863 tot 1939 op wereldtentoonstellingen heeft gewonnen zal Noteboom niet meer kunnen winnen, het is daarom zo interessant dat er nog

mensen zijn die de technische nostalgie een warm hart toedragen, en dit ook willen delen met anderen.

Na zoveel enthousiasme over stoom etc. gehoord te hebben bleef mij niets anders over - als eenvoudige oud 3de wtk van de Plancius - om een contact te organiseren tussen mijn leermeester, de toemalige 2de wtk. Ron Holman op het ss. Plancius en het ss. Reael, een gedreven stoomliefhebber die alles van de Lentzkleppenkar af weet. Zijn verhandelingen in twee uitgaven in het tijdschrift "De modelbouwer" over het bouwen van een model Lentz dubbele compound scheepsmachine zijn - zoals een taxateur het noemde - uniek in Nederland en misschien wel in de wereld te noemen.

Op bezoek bij Ron Holman

Het eerste wat opviel de goed op orde ingerichte werkkamer van Ron Holman met kleine draaibank, boormachine etc. zijn gereedschap ordelijk opgehangen aan de wand. Bijzonder bij Ron is dat zijn tekeningen die hijzelf maakt nog op een manier wordt gedaan zoals dat nog door de meeste wtk's uit de jaren 1950 werd gedaan ons allen nog bekend neem ik aan. Aan de wand verschillende foto's van de schepen waarop hij bij de KPM heeft gevaren. Hieruit spreekt zijn liefde voor het

vak van scheepswerktuigkundige ten volle uit

Eiken van Manometers

De twee stoomfanatici links A. Noteboom en rechts Oud HWTK KPM Ron Holman kwamen al snel tot een gesprek, u raad het al, het ging over het eiken van de manometers, Notenboom toonde de eikset aan Ron die hij speciaal had meegebracht

Bijzonderheid was het pokhouten schroefhandeltje waarmee de testmeter werd vastgezet op het kleine flensje. Zij wisten ook nog precies de afmetingen van dit flensje.

De kwaliteit van de manometers van het merk "**Schaefer und Budenberg**" werden door beide stoomfanatici met een leeftijdsverschil van 30 jaar uitvoerig besproken. Ondanks het grote leeftijdsverschil was er geen meningsverschil over de kwaliteit van het merk "Schaefer und Budenberg". Uitvoerig werd stilgestaan aan welke specificatie een eikmanometer moet voldoen.

Ron Holman met zijn vele jaren KPM ervaring wist nog precies te vertellen op welke KPM schepen deze manometers waren gemonteerd des te opmerkelijker was het dat Noteboom 30 jaar jonger dan Ron ontzettend veel over paratekennis van de KPM beschikte, het was dan ook op dat moment van het gesprek dat het bijzonder klikte tussen deze beide stoomfreaks. Nog interessanter werd het gesprek toen Noteboom zijn mooie doos opende[...]

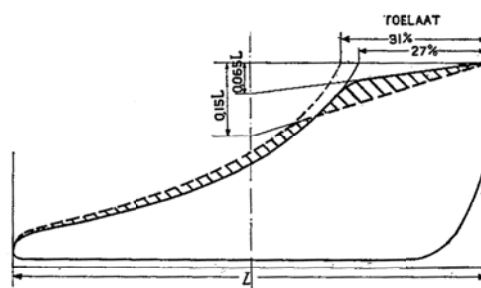
Indicatuurtoestel en diagrammen

Voor de deskundigen onderons is het interessant te horen hoe deze twee stoomfanatici over de toverdoos spraken die Noteboom opende en deze liet zien aan Ron Holman. De kist stamt uit 1909 en is uitgevoerd met een z.g.n. koudveer constructie en dient voor gebruik bij oververhitte stoom de diameter van het zuigertje is 20,27 mm

Ron die ook veel ervaring heeft met indicatuurtoestellen – en zelf er een bezit – was verbaast over het grote aantal veren (10) die kunnen worden ingezet bij verschillende drukken.

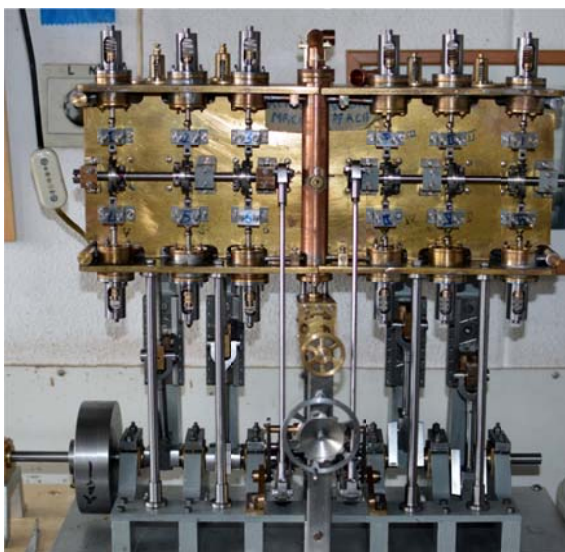
Ron kon niet nalaten even met zo'n mooie toverdoos op de foto te gaan

Indicateurdiagrammen.
Dubbele-zittingklep met gedwongen
beweging. — Zuigerschuif met uitklink-
beweging.

Literatuur

Tot slot werd er nog veel gesproken over de Lentzkleppenstoommachine vooral ook het model van Ron Holman hiernaast op de foto te zien, wat praktisch gereed. Er werd met de hand getornd om de functie van de kleppen te kunnen zien, jammer genoeg konden geen indicator-diagrammen getrokken worden maar het bewegen van al die kleppen was voor oud WTK's een lust voor het oog. Er werden nog enige gevens met elkaar uitgewisseld over de beschrijvingen van de Lentz kleppen – machine Deze machine is uitgebreid beschreven in:

1. Het Nederlandse jaarboek 1930 Der vereniging van Technische op Scheepvaart gebied Rotterdam/ Amsterdam.
2. Jahrbuch der Schiffsbau der technische Gesellschaft 1928

Zo zie maar je weer een archivaris (R.de Mes) van de Vereniging van oud-employé's der Koninklijke Paketvaart-maatschappij archiveerd niet alleen maar zorgt ook dat mensen bij elkaar komen om over hun hobby's te praten en daar zijn wij hem dankbaar voor.

Ing.R.Beijk
Hoge Rijndijk 85
2415AE Nieuwerbrug an den Rijn

Nieuwerbrug aan den Rijn 10 Juni 2013